

VELIKI JUBILEJ 2000. U KATEHEZI I VJERONAUKU

Najprije želimo odgovoriti na neka pitanja, vezana uz smisao Svete godine ili kako je nazivamo: Jubilej 2000. godine. To jest, kako konkretno u pojedinim tememama obraditi značenje Jubileja 2000. godine u vjeronauku i katehezi? Treba odmah na početku istaknuti da kršćani nisu opčinjeni čarobnim brojkama, koje nekada vode u zabludu ili smutnju, ako im se pridaje neko magijsko značenje, već se u povijesti spasenja naglašava činjenica ispunjenja vremena za Božja obećanja. Ne slavimo početak trećeg tisućljeća od jubilarne godine, pogotovo kad znamo da i sam Ivan Pavao II. u svojim dokumentima ovu zadnju godinu pripreve za Veliki jubilej 2000. uzima kao posljednju godinu stoljeća.¹

Kada zapravo počinje novo tisućljeće?

Da bismo došli do odgovora na gornje pitanje, treba odgovoriti na dva slična pitanja koja se često, radi nejasnoća, pojavljuju kao nedoumica: Zašto govorimo o 1999. godini kao zadnjoj ovoga tisućljeća, kako to čini i sâm Papa, kad znamo da je to godina 2000? Ili: Kada zapravo počinje treće tisućljeće: da li je to prekretnica godine 31. XII. 1999/2000., ili 31. XII. 2000/2001?

Na prvo pitanje odgovor glasi: Ako uzmemo brojanje godina od rođenja Isusa Krista, prva godina bi bila godina prva po rođenju Isusa Krista. *Nulte godine nije bilo.* Prema tome jednostavan matematički račun nam govori da će od tada do početka trećega tisućljeća proći 2000 godina tek ove godine: $1 + 2000 = 2001$. To znači, ako bi ispunjena 2001. godina bila prva godina trećeg tisućljeća, da do trećega tisućljeća treba čekati još skoro godinu dana. No, većina ljudi ne doživljava tu stvarnost tako, već smatra logičnim da novo tisućljeće započinje kada započinjemo pisati godinu 2000. *O čemu se tu radi, i zašto dolazi do nesporazuma?* Da bismo mogli odgovoriti na postavljena pitanja, trebamo shvatiti i razumjeti razliku između "brojenja" i "mjerenja". Brojenje uvijek počinje sa jedan (= 1), a mjerenje počinje od prihvaćene točke koja se zove "nula" (=0). Ta razlika odgovara također razlici između glavnih i rednih brojeva. Glavni brojevi su prikladni za mjerenje (jedan, dva, tri itd.) a redni odgovaraju brojenju (prvi, drugi, treći ...). Glavnim brojevima pripada i zagonetna ništica (Nula =0), preuzeta od Indijaca, dok je redni brojevi ne mogu imati, jer "ništica" - nula, kao nešto ne može postojati, ali može biti kao izlazna točka mjerenja.

¹ Usp. Poruka Ivana Pavla II. za Svjetski misijski dan, 24. listopada 1999. *Službeni vjesnik Zagrebačke nadbiskupije*, LXXXVI (1999), br.4, str.4, 1.

Modeli prikazivanja vremena za navedena dva načina

Ako kažemo da netko ima 1 godinu, smatramo da je to puna godina, isto tako kad kažemo da netko ima 10 ili 100 godina, smatramo da ih je napunio. Isto tako ako govorimo o tisućljeću, onda mislimo na punih tisuću godina. Tako posljednjem stoljeću pripadaju svi dani i godine od 01.01.1901. do 31.12.2000. Iz toga slijedi da čitava godina 2000., od 01. 01. 2000. do 31. 12. 2000. pripada dvadesetom stoljeću i drugom mileniju.

Jednako tako se to može pokazati na brojaču kilometara kod automobila. Prvi kilometar počinje ničicom 0,0 tada slijede 0,1 itd. do jednoga km koji se pokaže nakon 0,999 kada ne kažemo da je to nulti već prvi kilometar. Do istog zaključka dolazimo kad pogledamo na sat. Klasičan sat nema nultu vrijeme. Prva ura odgovara rasponu puta male kazaljke od 12 do 1. Suvremeni digitalni sat obuhvaća prvi sat od 60 minuta od 00.00 do 00.599999 ... i završava bez pokaza 00.60 (kojega uopće nema!) već se pokaže 01.00 te u isto vrijeme počinje nova ura, itd. Zadnja (24.) ura dana obuhvaća minute od 23.00 do 23.5999... Ona završava bez prikazivanja podatka 24.00 (kojega u stvari i nema) radi podataka 00.00.

Koliko sam star? Na to pitanje su moguća dva odgovora: a) Star sam 49 godina, ako uzmemo pune godine, pribrojimo k tome mjeseci i dane; b) Ja sam u 50. godini, što znači da još nisam napunio pedesetu godinu. Tako je i sa svjetskim mjerenjem godišnjih brojeva: 01.01.2000. počinje posljednja godina 2. tisućljeća, a završit će 31.12.2000.

Papa Ivan Pavao II. je za Svetu godinu (kao za početak novoga tisućljeća) proglasio godinu 2000., uzevši nultu točku kao prekretnicu s ishodištem Utjelovljenja i rođenja Spasitelja. Toga se i mi držimo. O brojevima i datumima se možemo prepirati u nedogled, posebno ako znamo da se Isus Krist nije rodio godine 1., nego negdje između 4. i 8. godine prije Krista. To pak znači da smo praktički već u trećem tisućljeću.

Smisao Jubileja 2000. godine

Prema Bibliji vrijeme počinje stvaranjem. U početku. Prije početka je samo Bog. Vrijeme je Božje djelo. Unutar vremena stvoren je svijet (Post 1). Vrijeme služi kao okvir povijesti koja se tiče nas. To vrijeme nam je poklonjeno, u njemu čovječanstvo korača prema svome cilju, u njemu se odvija povijest spasenja, koja ima svoj vrhunac u dolasku Sina Božjega na ovaj svijet. To je "punina vremena". Dolaskom Isusa Krista započinju "posljednja vremena", započinje vrijeme Crkve koje će trajati do svršetka svijeta. Cijela povijest spasenja događa se između dva pojma međaša: početak i svršetak. Na početku je stanovito savršenstvo čovječanstva kojega kvari grijeh i zlo koje se širi (Post 2). Nastupa stalna borba dobra i zla, drama povijesti, koja će trajati do svršetka svijeta. Sadašnje razdoblje grešnog svijeta zaključit će se konačnim sudom. Tada će započeti novo doba. Čovječanstvu će se vratiti savršenstvo raja.

Umjesto govora o zlom vremenu, iz ovoga odnosa Boga i čovjeka s vremenom rađa se dužnost da se vrijeme posveti. Već u Starom zavjetu Bogu se posvećuju pojedina vremena, dani ili tjedni. U kršćanstvu vrijeme dobiva temeljno značenje utjelovljenjem Sina Božjega. Isus Krist dolaskom na ovaj svijet postaje posvetitelj i dovršitelj vremena. U bogoslužju Uskrsne noći svećenik, dok blagoslivlje svijeću koja simbolizira uskrsloga Krista, proglašava: "Krist jučer i danas, Početak i Svršetak, Alfa i Omega. Njegova su vremena i vjekovi. Njemu slava i vlast po sve vjekove vječnosti." Dok svećenik izgovara te riječi, urezuje u svijeću brojku godine u tijeku, da bi se time istakla činjenica: svaka godina, svaki dan, svaki trenutak uključen je u njegovo utjelovljenje i uskrsnuće. Zbog toga Crkva svojim bogoslužjem živi od toga tijekom čitave godine. Tako liturgijska, crkvena godina posvećuje sunčanu, građansku godinu.

Na toj pozadini postaje razumljiv običaj slavljenja Jubileja koji započinje u Starom zavjetu svake sedme godine. Prema Mojsijevu zakonu bila je to "subotna godina". U "subotnoj godini" zakon je predviđao oslobođenje robova i oprost svih dugova prema preciznim propisima. Što je vrijedilo za "subotnu godinu" još se više isticalo u "Jubilarnoj godini" proglasom "godine milosti Gospodnje" koja se slavila svake pedesete godine. Tada su se još više poravnali svi računi i međuljudski odnosi: vraćala se zemlja prvotnom vlasniku, robovi su postajali slobodni, dugovi se opraštali. Jedna od najznačajnijih posljedica "Jubilarne godine" bilo je oslobođenje svih stanovnika potrebnih slobode. Jubilarne godina je morala povratiti jednakost među svim sinovima Izraelovim. Sve stvoreno smatralo se općim dobrom koje je dano svima. Izraelci nisu smjeli ostati robovi zauvijek, jer ih je Bog "iskupio" oslobodivši ih iz egipatskog ropstva isključivo za svoju predragu svojinu (usp. Izl 23,10-11; Lev 25,1-28; Pnz 15,1-6). Neki katolički tumači Levitskoga zakonika smatraju da se propisi Jubilarne godine nisu nikada do kraja provodili, da je to bio samo ideal. Teško se prikloniti takvu mišljenju. Možda je ono odraz vremena u kojem je takvo tumačenje nastalo. Budućnost Crkve mora težiti poboljšanju ljudskih međudnosa.

Isus Krist se prvim nastupnim govorom u sinagogi svoga grada Nazareta predstavio kao Mesija, donositelj "godine milosti Gospodnje" uzevši čitati tekst proroka Izaije o Mesiji: "Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje vid slijepima, na slobodu purstiti potlačene, proglasiti godinu milosti Gospodnje" (Lk 4,16-30; Iz 61, 1-2).

"Godina milosti Gospodnje" je karakteristika Isusove aktivnosti a ne samo kronološka definicija određene godišnjice. U Isusovu programu "godine milosti Gospodnje" treba tražiti osmišljenje slavljenja Jubileja i u našoj Crkvi u Hrvata, u našoj državi i u cijelom narodu.

Proteklih pedeset godina, kada nismo mogli isticati u javnosti ni svoju kršćansku vjeru, ni svoje hrvatstvo, slaveći svoje velike jubileje "Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata", "Branimirovu godinu" i druga proštenja u našim crkvama, mladi hrvatski katolici su u tim slavljinama doživljavali povijest svoje

Crkve u okviru povijesti svoga naroda i u svjetlu biblijske vjere. Prepoznavali su se kao velika Crkva u Hrvata koja, unatoč svemu, živi u svojoj hrvatskoj povijesti. U spomenutim spomenslavljinama doživjeli smo oduševljenje i probuđenost vjere. Sada kada imamo slobodu, trebalo bi Jubilej 2000. godine usmjeriti prema novom preporodu hrvatskoga naroda i Crkve u njemu. Ako smo *vidjeli* što nas je održalo, ako smo *shvatili* trenutak svoga vremena koje nam je darovano kao povlašteni ulazak u treće tisućljeće, onda kao Crkva u Hrvata pokušajmo i sada nešto učiniti.

Od Drugoga vatikanskog sabora Sveta godina se obznanjuje kao vrijeme posviješćivanja i obnavljanja vjere za čitav Božji narod. Ali ponovno dolazi na vidjelo i socijalna dimenzija, što je bila tako važna u Starom zavjetu.

Govorimo da nam je s jubilaranom godinom konačno zaživjeti Drugi vatikanski sabor po novoj evangelizaciji. Nove evangelizacije nema bez nove akcije. Nova akcija bi se trebala temeljiti na sadržaju Milosne godine. Unutrašnja povezanost Crkve s čitavim svijetom predstavljena je u Pastoralnoj konstituciji Drugoga vat. sabora, odmah na početku: "Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našega vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu. Kršćanska zajednicu naime sačinjavaju ljudi koje u Kristu sjedinjene vodi Duh Sveti na njihovu hodu prema Očevu Kraljevstvu. Oni su primili poruku spasenja da je iznesu pred svakoga. Zato zajednica kršćana doživljava sebe doista usko povezanom s ljudskim rodom i s njegovom poviješću" (GS 1).

Na temelju starih vrijednosti, s novim vizijama u novo tisućljeće

Isus Krist je taj koji i danas naviješta radosnu vijest siromasima. On donosi slobodu onima koji je nemaju, oslobađa potlačene, vraća vid slijepima. On naviješta "godinu milosti Gospodnje" ne samo riječima nego prvenstveno djelima. I to kroz nas. U sklopu toga, dvije tisuće godina od rođenja Kristova predstavlja izvanredno velik Jubilej, ne samo za kršćane, nego za čitavo čovječanstvo, zbog istaknute uloge koju je kršćanstvo imalo u preobrazbi svijeta.

Stoga slaviti Jubilej ne znači ne očekivati ništa od jedne prekretnice vremena, ali jednako tako ne znači očekivati trijumf pobjede Božje i dobra skršštenih ruku, ili najavom kataklizmi i sudnjeg dana plašiti ljude. O čemu bismo trebali voditi računa na pragu trećega tisućljeća? Crkva nas, sa Svetim ocem papom, poziva da označimo Jubilej 2000. godine priopćenjem spasenja, Radosnu vijest svakome, te da svaki od nas jedan drugomu proglasi "godinu milosti Gospodnje".

Mi smo narod Božji za treće tisućljeće. Budućnost toga naroda Božjega (=Crkve), trebala bi pokretati društvenu zajednicu. Od naše se Crkve očekuje da se očituje, da zauzme svoj stav o pojedinim normama konkretnoga društvenog i političkog života. A to znači, obznanjivati društveni nauk Crkve,

zauzimati se za zaštitu ljudskog života u svim fazama, zauzeti se za nezaposlene i siromašne, vratiti se slavljenju dana Gospodnjega i općem ljudskom dostojanstvu. Vratiti se iskonskim vrijednostima, poravnati sve račune. Tako bi ukratko trebao izgledati naš pastoralni program na općem planu. U katehezi, za sve životne dobe, taj bi se program trebao posvijestiti, od Velikog jubileja pogledom unatrag i unaprijed, kroz najmanje tri desetljeća. Pogledom unatrag sjetimo se samo naših velikih kongresa kada smo se u svetištu Majke Božje Bistričke prepoznali kao velika Crkva u Hrvata u vrijeme kada je komunizam gušio naša hrvatska proljeća. To je najprije bilo još za kardinala Franja Šepera, kada se na Mariji Bistrici dogodio Marijanski kongres 1971. godine. Dalje su se redali, pod vodstvom kardinala Franje Kuharića, jubileji i slavlja naše kršćanske trinaeststoljetne vjernosti i povijesti: 1975. u Solinu, na Gospinu otoku, na spomen 1000. godišnjice gradnje crkve koju je dala sagraditi kraljica Jelena; 12. rujna 1976. održana je do tada najveća misa hrvatskoga naroda koju je predvodio, kao Papin izaslanik, naš kardinal Franjo Šeper. Nadalje, 17. rujna 1978. godine u Biskupiji kod Knina, gdje je pronađen naš najstariji Marijin lik, prozvan Gospa Velikoga zavjeta. Slijedi Branimirova godina i veliki euharistijski skup u Ninu 2. rujna 1979. godine, na spomen 1100. obljetnice pisma pape Ivana VIII. knezu Branimiru, kojim potvrđuje Hrvatima pravo na samostalnu državu. Branimirova godina je proslavljena i hodočašćem Hrvata u Rim, gdje je papa Ivan pavao II. 30. travnja 1979. godine u bazilici Svetoga Petra po prvi put slavio misu na hrvatskom jeziku. Iza toga dogodio se "Nacionalni euharistijski kongres" na Mariji Bistrici 1984. Deset godina kasnije 11. rujna 1994. dogodio se najveći skup u povijesti hrvatskoga naroda za vrijeme prvog pohoda pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj: euharistijsko slavlje na Hipodromu u Zagrebu. Zatim, papin susret s hrvatskim vjernicima u Sarajevu, 13. travnja 1997. Kruna svega je bio drugi papin posjet Hrvatskoj s misom proglašenja blaženim kardinala Alojzija Štepinca 3. listopada 1998. i drugi dan posjet sedamnaeststoljetnom Splitu.² Može se reći da je sve navedeno bilo razvijanje i ostvarenje programa kojega je zacrtao naš blaženik Alojzije, nekadašnji Zagrebački nadbiskup, s proslavom Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata, koja se trebala održati na spomen posvete najstarije zgrade katedrale Svetoga Dujma u Splitu (641. - 1941.), ali se zbog Drugoga svjetskog rata slavlje nije moglo održati. Sada su ostvareni programi tih slavlja i njihovi plodovi su iza nas. Stoga se sada od prošlosti, na prekretnici tisućljeća, treba okrenuti prema budućnosti. Pred nama je izazov Jubilarne godine sa svojim programima koji nas uvode u vjeri na susret s Kristom po jubilarnim oprostima, hodočašćima i kongresima, po temama kao što su: *Crkva u službi Riječi Božje; Pomirenje među Crkvama; Pomirenje među narodima; Solidarnost među ljudima; Nema mira bez pravde; Oproсна godina 2000. i otpuštanje duga prezaduženim zemljama trećega svijeta*, itd.

² O tome usp. M.MIHALJ, Jubilarna godina Kristova utjelovljenja, MAK, XXIV(1999), br. 2(342), 23-25.

Upravo Euharistijski kongresi će biti kao izvanjski oblik toga susreta s Kristom, vrhunci proslave Jubilarne godine u našim biskupijama.³ Stoga pripremu na te događaje u godini Velikoga jubileja u ovoj i slijedećoj godini možemo uzeti kao "Veliko došašće" za ono čemu se nadamo u trećem tisućljeću. Između ostaloga, trebalo bi *iz proslavljenih domovinskih simbola izvući one koji će nam biti putokaz za treće tisućljeće*. Stoga bi u stavljinama Velikog jubileja trebalo odgovoriti na ova i slična pitanja: Što mislimo o nama samima, o našoj vjeri, Crkvi, civilizaciji i kulturi, mladima, društvu i međuljudskim odnosima? Jedno od pitanja moglo bi biti i ovo: Kako zamišljamo sebe i svoj život, našu Crkvu, društvo, državu i socijalni poredak u 2010. ili 2030. godini? Da bismo odgovorili na ta pitanja na početku hoda u treće tisućljeće, potrebno je odrediti u župnoj katehezi i vjeronauku u školi, teme koje će i katehete vjeroučitelje i vjeroučenike senzibilizirati za izazove u kojima ne smijemo zatajiti. Zato predlažemo: uđimo, na temelju starih vrijednosti, s novim vizijama u novo tisućljeće!

Vjeronaučne tematske jedinice u Jubilejskoj godini

- Isus Krist kao središte računanja vremena
- Sveta godina 2000.
- Jubilarna godina. Lev 25,1-34.
- Isus Krist donositelj "godine milosti Gospodnje" (Lk 4,16-30)
- Prepoznati Krista i njegovo spasenje danas
- Prema novom licu Domovine - mir i pomirenje
- Za život pun odgovornosti i solidarnosti
- Pripremiti jubilarno hodočašće kao doživljaj životnog putovanja
- Oprosti u svjetlu Velikog jubileja
- Kršćanstvo poslije 2000 godina.⁴

Teme za mlade i odrasle

- Povratak razmišljanju o Bogu i odgovornosti pred Bogom za izgradnju društva
- Evangelizacija i čovjekov napredak idu zajedno
- Nova evangelizacija u vlastitoj sredini. Novi kršćani koji sada od ateizma prilaze natrag vjeri; iskreno ili samo dekorativno?

³ Datumi euharistijskih kongresa za pojedine biskupije su već uvedeni u liturgijski i pastoralni kalendar pojedine Crkve. Ovdje treba istaći da se ne pripremaju drugi, regionalni euharistijski kongresi kako bi se istaklo značenje Crkve na čelu sa mejsnim biskupom nasljednikom apostola.

⁴ Predavanje o Velikom jubileju održano na susretu vjeroučitelja Zagrebačke nadbiskupije 13. XI. 1999. Na kraju diskusije o predavanju, predstojnik Nacionalnog katehetskog ureda Hrvatske biskupske konferencije, msgr. dr. Milan Šimunović zamolio je predavača da na temelju postavljenih naslova izradi i vjeronaučne tematske jedinice. Prvih deset vjeronaučnih tematskih jedinica izrađeno je i tiskano u "Katehetskom glasniku" kojega izdaje Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, II(2000), str. 107-114.

- Kršćanska zajednica u pluralističkom društvu kao etički korektiv. U čemu se to sastoji?
- Koliko su deklarirani kršćani u politici stvarno pozitivan etički čimbenik?
- Socijalna pravda u našem društvu. Promicanje socijalne pravde i solidarnosti. Društveno raslojavanje. Osiromašivanje i obogaćivanje. Kolika je naša kršćanska osjetljivost za socijalno-pravedne osnove u društvu?
- Koliko je Crkva, crkvena zajednica, danas uvjerenljiv svjedok kršćanskih moralnih vrednota? Koje su zapreke crkvenoj vjerodostojnosti u javnosti, unutarcrkvene, vanjske?
- Biti danas sol zemlje i svjetlo svijeta u konkretnom društvu. U čemu je autentičan kršćanski nastup vjernika u javnosti?
- Pred naletom "kulture smrti" promicati "kulturu života", pravo na život.
- Crkva i demokratsko društvo. Dijalog u Crkvi i dijalog u društvu.

Pitanja na temu: Veliki jubilej 2000. godine

1. Je li ulazak u treće tisućljeće za va nešto posebno, ako da, u čemu je, ako ne zašto nije? Kako ćete ga slaviti vi, a kako će ga slaviti neki ljudi?
2. Kako se računa prijelaz godine, stoljeća, tisućljeća?
3. Ima ljudi koji se boje prijelaza u treće tisućljeće radi kojekakvih proročanstava. Jeste li i vi jedan od takvih?
4. Prijelaz u teče tisućljeće ima svoj temelj u kršćanstvu. Moćete li to objasniti?
5. Kršćanstvo je prošlo kroz 2000 godina ljudsku povijest, kulturu, umjetnost, znanost i općenito način života. Možete li navesti o tome neke podatke?
6. Katolička se Crkva javno pokajala za neke postupke u prošlosti. Znadete li o tome što sasvim konkretno?
7. Ulazak u treće tisućljeće počinjemo Svetom godinom. Kako se misliti uključiti u slavlje Veliko jubileja? Što je za Svetu godinu karakteristično?
8. Jeste li zaokupljeni mislima: koje promjene, šanse i mogućnosti donosi nadolazeće treće tisućljeće? ako o tome razmišljate, možete li to opisati i objasniti?
9. Koja su vaša osobna očekivanja od Katoličke crkve u svijetu, a koja od Crkve u Hrvata?

Dr. Josip Jakšić,
predstojnik Katehetskog ureda Zagrebačke nadbiskupije